

UREDNICI
Vlasta Ilišin i Furio Radin

MLADI: PROBLEM ILI RESURS

INSTITUT ZA DRUŠTVENA ISTRAŽIVANJA U ZAGREBU

Zagreb, prosinac 2007.

PREDGOVOR

Mladi su društvena skupina čija je integracija u društvo uvijek obilježena specifičnim problemima na koje i oni i društvo u različitim sociopovijesnim razdobljima različito reagiraju. Istodobno, mladi su onaj segment populacije koji predstavlja nužan resurs za opstanak i razvoj svakog društva. Proces integriranja mladih u društvo označava ih kao jednu od najdinamičnijih društvenih skupina, zbog čega su uvijek intrigantan predmet istraživanja. Kada se mladima imanentna transformacija od djetinjstva do zrelosti smjesti u kontekst značajnih društvenih mijena – kao što je globalizacija, ili pak tranzicija, transformacija i konsolidacija društvenog poretka, ta istraživanja nisu samo zanimljiva, nego i društveno potrebna.

Dosadašnja saznanja o suvremenoj generaciji mladih u Hrvatskoj upućuju na potrebu stalnog propitivanja promjena koje se zbivaju s tom populacijom i u njoj. Ova je knjiga prilog nastojanju da se mladi, njihovi problemi, obrasci ponašanja i vrijednosti koja zastupaju što bolje znanstveno rasvijetle te razumiju u kontekstu suvremenog hrvatskog društva, ali i europskog okruženja. U tu je svrhu provedena longitudinalna analiza na odabranim pokazateljima, usporedba mladih sa starijima i europskim vršnjacima te analiza između pojedinih podskupina mladih. Potonje znači da dobiveni rezultati ujedno predstavljaju empirijsku podlogu za produbljeno proučavanje studenata kao podskupine mladih što je i tema novog, na mlade usmjerenog znanstvenoistraživačkog projekta, čija se realizacija odvija u okviru znanstvenoistraživačkog programa Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu.

Knjiga sadrži devet autorskih priloga koji se bave odabranim aspektima i područjima svakodnevnog života mladih u Hrvatskoj danas. Ovisno o istraživačkom problemu, svaki se prilog temelji na zasebnim teorijskim diskursima, no analitički postupci i način interpretacije su zajednički jer proizlaze iz istog tipa empirijskih podataka.

Uvodni tekst Vlaste Ilišin i Furija Radina *Mladi u suvremenom hrvatskom društvu* postavlja temeljni zajednički teorijski okvir za analizu statusa, problema, vrijednosti i obrazaca ponašanja mladih u suvremenom hrvatskom društvu. Mladi se pritom promatraju u kontekstu dva dominantna pristupa koji ih označavaju kao društveni problem i/ili kao društveni resurs. Prilog sadrži osnovna metodološka objašnjenja te rezultate istraživanja odnosa mladih spram politike i europskih integracija što upotpunjuje sliku današnje hrvatske mladeži.

Vlasta Ilišin u poglavlju *Društveni status, problemi i budućnost mladih* propituje percepciju društvenih problema mladih i načina njihova rješavanja te

viđenje osobne i društvene budućnosti. Pritom polazi od recentnih teorijskih rasprava o definiranju mladih i mladosti kao životnog razdoblja obilježenog nejasnim statusom između djetinjstva i odraslosti. Posebnu pozornost stoga posvećuje analizi obilježja društvenog statusa i problema mladih te njihovoj usporedbi sa starijima, koja ukazuje na bitne međugeneracijske razlike.

Prilog Dunje Potočnik *Integracija mladih u tržište rada* bavi se nezaposlenošću kao jednim od najvećih problema mladih i kao pojavom koja ugrožava društveni razvoj. Kao poseban problem autorica ističe nepovoljan položaj mladih na tržištu rada uslijed njihova zapošljavanja na poslovima kratkog trajanja, ograničenih mogućnosti stručnog usavršavanja i nedostupnosti relevantnih informacija, te razmatra mjere koje mogu pridonijeti zapošljivosti mladih u Hrvatskoj.

Ista autorica u poglavlju *Mladi i nove tehnologije* analizira informatičku "pismenost" i kompetenciju mladih, osobito uočljivu u usporedbi sa starijima. Ustanovila je znatan porast upotrebe novih tehnologija, ponajprije u svrhu komuniciranja i zabave. Autorica ovladavanje novim tehnologijama promatra kao uvjet osiguranja konkurentnosti mladih na tržištu rada, zbog čega sugerira potrebu osposobljavanja mladih za kritičko i selektivno korištenje novih tehnologija.

Furio Radin u poglavlju *Vrijednosti mladih Hrvata* istražuje hijerarhiju i strukturu vrijednosti današnje mladeži. Komparirajući recentne nalaze s rezultatima ranijih istraživanja mladih autor je potvrdio neke već desetljećima prisutne tendencije, ali i otkrio neke nove trendove u strukturiranju vrijednosnih obrazaca mladih. Usporedbom vrijednosti mladih i starijih identificirao je, pak, primjetne međugeneracijske sličnosti, no i znakovite diferencijacije.

Prilog *Politička participacija žena i rodna (ne)osviještenost mladih* autorice Helene Štimac Radin koncentriran je na propitivanje stavova mladih prema političkoj participaciji žena što se koristi kao indikator razvijenosti demokratske svijesti. Autorica ujedno analizira i neke druge pokazatelje odnosa spram rodni (ne)jednakosti čime se dobivaju dodatne informacije o vrijednostima mladih. Rezultati njezine analize ujedno jasno ukazuju na diskrepanciju između načelnog i konkretnog u odnosu mladih prema (ne)ravnopravnosti spolova u Hrvatskoj.

U poglavlju *Slobodno vrijeme i interesi mladih* autorice Vlaste Ilišin analizira se distribucija, hijerarhija i strukturiranost interesa i aktivnosti u slobodnom vremenu mladih. Rezultati longitudinalne analize i usporedbe mladih sa starijima ukazali su na opstojnost obrazaca korištenja slobodnog vremena mladih i njihovu sličnost s mladima iz europskog okruženja te na izrazite međugeneracijske razlike. Slobodno se vrijeme tako pokazalo kao jedno od područja svakodnevnog života u kojem su mladi, ne samo autonomni, nego i aktivniji od starijih, pri čemu je uočljiva znatna međugeneracijske konvergencija u onim aktivnostima koje čine glavninu slobodnog vremena hrvatskog stanovništva.

Autorica posljednja dva autorska priloga je Dejana Bouillet. U poglavlju *Mladi i psihoaktivne supstance: eksperimentiranje ili put u ovisnost* autorica analizira korištenje psihoaktivnih supstanci, promjene koje su u tom području nastupile u posljednja dva desetljeća, povezanost (zlo)uporabe tih supstanci sa socijalnim obilježjima mladih te međugeneracijske razlike. Smještajući istraživani problem u aktualni društveni kontekst, autorica ukazuje na odnos između eksperimentiranja i ovisnosti, upozorava na društvenu toleranciju spram nekih oblika ovisnosti i sugerira mjere koje bi vodile suzbijanju (zlo)uporabe psihoaktivnih supstanci.

Prilog iste autorice *(Ne)zadovoljstvo životom i obrasci komunikacije mladih* bavi se pitanjem zadovoljstva i nezadovoljstva mladih raznim aspektima njihova života te njihovim interpersonalnim odnosima. Rezultati istraživanja ukazuju na povezanost (ne)zadovoljstva s kvalitetom komunikacije mladih i njihovih roditelja, ali otvaraju i pitanje slabe povezanosti zadovoljstva životom s nizom problema koji tište suvremenu mladu generaciju u Hrvatskoj.

Najvažniji rezultati navedenih istraživačkih dionica sadržani su i komentirani u završnom poglavlju *Zaključna rasprava: društveni problemi i potencijali mladih*. Te zaključke obuhvaća i *Summary*, a *Prilog* sadrži upitnik s distribucijom odgovora mladih i starijih ispitanika.

Ambicija je ove studije zaokruživanje dosadašnjih znanstvenih saznanja o problemima i potencijalima mlade generacije u Hrvatskoj početkom trećeg milenija. Autori se nadaju da ova knjiga zajedno s prethodnima – *Mladi uoči trećeg milenija* (2002) i *Mladi Hrvatske i europska integracija* (2005) – zainteresiranoj stručnoj i široj javnosti nudi dovoljno relevantnih empirijskih podataka i znanstvenih uvida na temu mladih, i to upravo sada, kada oživljava društveni interes za tu populacijsku skupinu. Istraživači, čiji trud ovim postaje prezentan javnosti, zadovoljni su postignutim kontinuitetom u znanstvenom bavljenju mladom populacijom Hrvatske, a posebice činjenicom da su im ostvareni istraživački uvidi osigurali nužno polazište za znanstveno proučavanje studenata. Toj se podskupini mladih pristupa kao višestruko važnoj i intrigantnoj u razdoblju uvođenja korjenitih promjena u sustavu visokoškolskog obrazovanja, nastojanja da se Hrvatska izgradi kao društvo znanja i odvijanja procesa koji vode dalekosežnim i dubokim društvenim transformacijama.

U Zagrebu, 20. studenog 2007.

*Vlasta Ilišin
Furio Radin*